

УДК: 004.738.5:351.85(477)

*Анісімова О. М., д-р екон. наук, професор,
професор кафедри інформаційних систем управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

«ТРЕМБІТА» ЯК ІНФРАСТРУКТУРА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. У роботі розглянуто функціонування системи електронної взаємодії «Трембіта» як ключового елементу цифрової трансформації публічного управління в Україні. Визначено переваги системи для держави, бізнесу та громадян, зокрема підвищення прозорості, ефективності й економічної доцільності управлінських процесів. Наведено приклад практичного використання «Трембіти» через комплексну послугу «єМалятко», яка інтегрує роботу кількох державних органів в один електронний запит. Зазначено економічний ефект від впровадження системи, що становить понад 38 мільярдів гривень заощаджених коштів та 18 мільярдів транзакцій між установами.

Ключові слова: «Трембіта», електронна взаємодія, цифрова держава, цифрова інфраструктура, електронні послуги, економічний ефект.

Вступ. У 30-х роках ХХІ століття цифрова трансформація стала ключовим чинником розвитку держав і економік. Україна, прагнучи до прозорості, ефективності та зручності публічних послуг, активно впроваджує цифрові інструменти в управлінські процеси. Одним із найважливіших елементів цієї трансформації є система електронної взаємодії «Трембіта», яка забезпечує обмін даними між державними органами без використання паперових носіїв. Її роль у формуванні цифрової економіки України важко переоцінити.

Основний текст. Система електронної взаємодії «Трембіта» була створена в межах проекту EU4DigitalUA за підтримки Європейського Союзу у співпраці з Естонською академією електронного врядування. В її основі закладено естонську модель X-Road, визнану однією з найуспішніших у світі систем електронної взаємодії [1].

Метою створення системи є автоматизація процесів обміну даними між державними органами, що сприяє зниженню рівня бюрократії, мінімізації людського фактора, підвищенню прозорості управлінських процесів і зменшенню корупційних ризиків. Це також дає змогу покращити якість надання публічних послуг громадянам і бізнесу та забезпечити інтеграцію з іншими цифровими сервісами, зокрема з платформою «Дія».

Запровадження «Трембіти» стало відповіддю на низку системних викликів. Зокрема воно дало змогу подолати фрагментованість державних реєстрів, коли кожна установа мала власну базу даних, а обмін інформацією був складним або взагалі неможливим. Автоматизація обміну даними значно скоротила час опрацювання запитів, зменшила навантаження на громадян, які більше не повинні самостійно передавати довідки між установами, а також підвищила рівень безпеки завдяки сучасним механізмам захисту й контролю доступу до інформації.

Учасниками системи електронної взаємодії можуть бути органи державної влади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання та громадя-

ни. Центральні й місцеві органи виконавчої влади використовують систему для обміну даними між міністерствами, адміністраціями, податковими, соціальними та освітніми службами. Органи місцевого самоврядування забезпечують надання адміністративних послуг громадянам, а з 2021 року бізнес також отримав можливість підключатися до «Трембіти». Це дало змогу підприємствам автоматизувати обмін даними з державними реєстрами, отримувати відомості про пільги, субсидії, статуси осіб, формувати рахунки та перевіряти інформацію про клієнтів без необхідності надання паперових довідок [2].

Відповідно до пункту 7.4.2.1 нормативних вимог, приєднання електронного інформаційного ресурсу до системи «Трембіта» є обов'язковою умовою для суб'єктів електронної взаємодії. Це підкреслює її фундаментальну роль у побудові сучасної цифрової держави [3].

Для підключення необхідно мати електронну інформаційну систему, зареєструвати шлюз безпечного обміну в ядрі «Трембіти», дотриматися технічних і організаційних вимог, визначених постановами Кабінету Міністрів України № 606 (2016) та № 357 (2018), а також укласти угоду з адміністратором системи – державним підприємством «Дія» [2].

Хоча громадяни не є прямими учасниками системи, саме вони виступають її кінцевими бенефіціарами. Завдяки функціонуванню «Трембіти» користувачі можуть отримувати електронні послуги через державні портали, зокрема через «Дію», без черг, паперових документів і зайвих звернень. Варто зазначити, що система створена в межах грантового фінансування проєкту EGOV4UKRAINE, підтриманого Європейським Союзом та країнами-членами. Адмініструванням системи після 2022 року займається державне підприємство «Дія», яке забезпечує її розвиток, технічну підтримку та інтеграцію з новими цифровими сервісами.

Попри досягнення, процес упровадження постає із низкою труднощів: нерівномірною активністю органів влади, опором змінам, недостатнім рівнем цифрової компетентності працівників, потребою у стабільному фінансуванні та наявності юридичних бар'єрів, оскільки чинне законодавство ще не повністю адаптоване до цифрової взаємодії.

Для державного сектору впровадження «Трембіти» означає оптимізацію управлінських процесів і суттєву економію бюджетних коштів. Автоматизований обмін даними між органами влади дає змогу щорічно заощаджувати мільярди гривень, які раніше витрачалися на папір, друк, логістику та поштові пересилання. Система усуває дублювання баз даних у різних установах, а запити між державними органами тепер виконуються за лічені секунди замість днів або тижнів. Така цифровізація державного документообігу забезпечує не лише фінансову економію, а й підвищує ефективність управління ресурсами.

Для громадян переваги системи полягають у спрощенні взаємодії з державою та зменшенні адміністративного навантаження. Завдяки «Трембіті» втратили актуальність паперові довідки і зникли черги, адже дані передаються автоматично. Система забезпечує функціонування електронних послуг, зокрема платформи «Дія», що дає змогу громадянам отримувати документи онлайн. Це не лише економить час, а й сприяє прозорості та зниженню корупційних ризиків завдяки мінімізації особистих контактів із посадовцями.

Для бізнесу «Трембіта» відкрила новий рівень цифрової взаємодії з державою. Компанії можуть здійснювати автоматизовану перевірку даних клієнтів або партнерів за допомогою прикладних програмних інтерфейсів (API), що суттєво скорочує обсяг бюрократичних процедур. Підприємства отримують дозволи, ліцензії та реєстраційні документи швидше, ніж будь-коли раніше. Зменшення паперового документообігу й дублювання запитів створює сприятливі умови для розвитку цифрової економіки.

Приклад ефективності функціонування системи «Трембіта» демонструє комплексна державна послуга «єМалятко» [5], яка забезпечує реєстрацію новонародженої дитини та супровідні адміністративні дії за єдиним зверненням громадян (рис. 1).

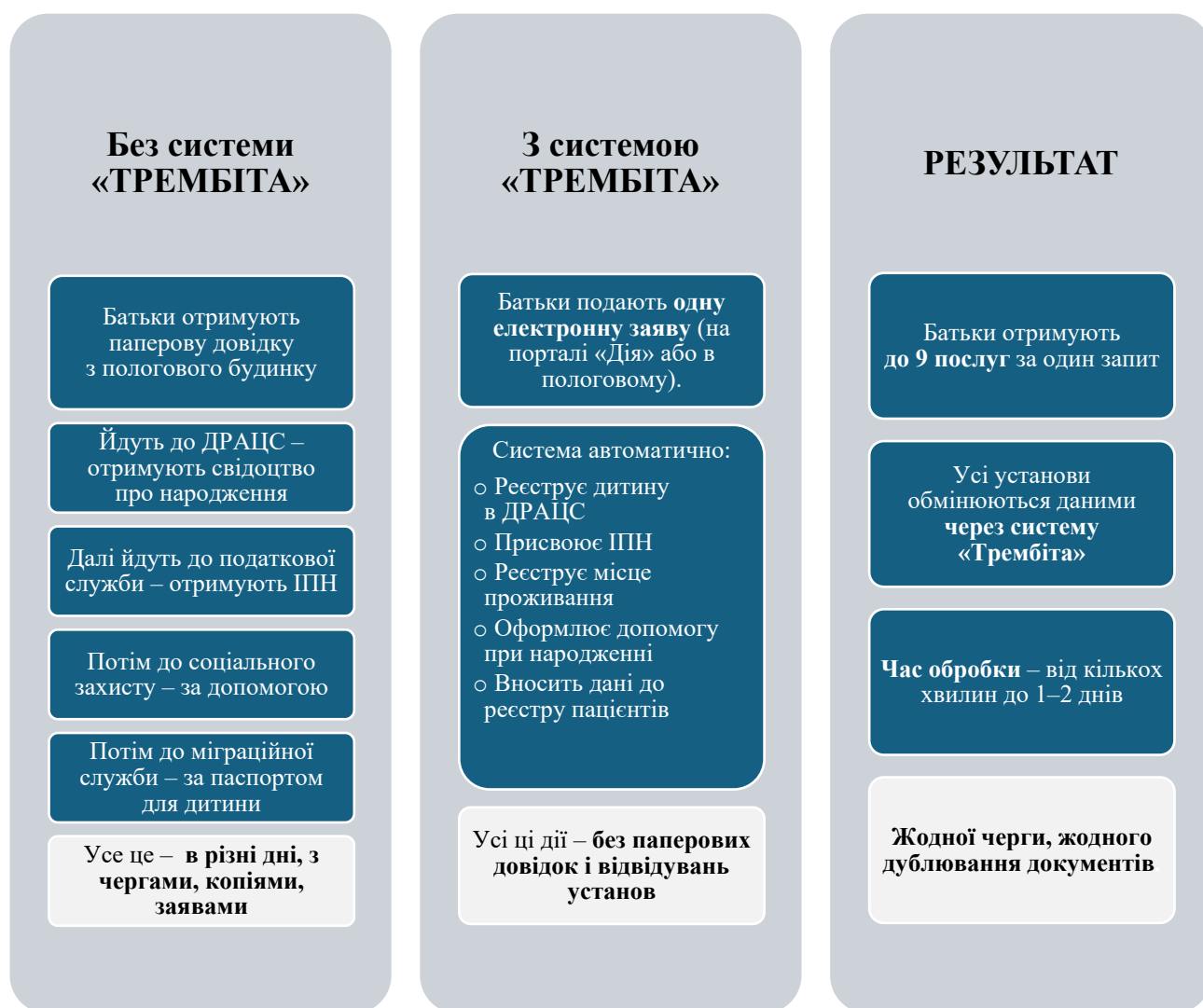

Рисунок 1 – Робота системи «Трембіта» на практиці: приклад комплексної послуги «єМалятко»

Джерело: розроблено автором на основі [5]

У процесі реалізації цієї послуги беруть участь кілька державних органів: пологовий будинок, відділ державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС), податкова служба, Пенсійний фонд, органи соціального захисту населення та міграційна служба. До впровадження «Трембіти» взаємодія між цими установа-

ми була роз'єднаною: батьки отримували паперову довідку, окремо зверталися до ДРАЦС, потім до податкової, соціального захисту й міграційної служби. Це вимагало численних відвідувань, черг, заяв і копій документів.

Після запровадження «Трембіти» процедура значно спростилася. Тепер достатньо подати одну електронну заяву через портал «Дія» або безпосередньо у положовому будинку. Система автоматично обмінюється даними між усіма установами, реєструє дитину, присвоює податковий номер, оформлює допомогу при народженні, здійснює реєстрацію місця проживання та вносить дані до електронного реєстру пацієнтів.

Усі дії виконуються без паперових документів і без відвідувань різних органів. Батьки отримують до дев'яти адміністративних послуг за одним електронним запитом. Процес триває від кількох хвилин до одного-двох днів, тоді як раніше займав тижні.

Приклад «єМалятко» підтверджує переваги інтегрованих цифрових сервісів, побудованих на основі «Трембіти». Вона не лише спрощує життя громадян, а й демонструє, як цифрова інфраструктура забезпечує ефективне управління життєвими подіями, створюючи екосистему зручних, безпечних і економічно доцільних послуг.

Ефективність «Трембіти» підтверджується конкретними показниками. Станом на жовтень 2025 року система забезпечила понад 18 мільярдів транзакцій між державними органами, що дало змогу заощадити близько 38 мільярдів гривень як державі, так і громадянам. За підрахунками експертів, це еквівалент приблизно 124 тисяч років людського часу, раніше витраченого на черги, поїздки та очікування. Опубліковано 1036 працездатних сервісів, підключено понад 200 державних органів [4]. Такий масштабний економічний ефект підтверджує реальну трансформацію державного управління завдяки цифровим технологіям.

Висновки. Система електронної взаємодії «Трембіта» є ключовим елементом інфраструктури електронної держави, яка функціонує як «невидимий інтернет» між державними установами. Вона забезпечує швидкий, безпечний і прозорий обмін даними, створює економічні переваги для держави та бізнесу й формує комфортне цифрове середовище для громадян. «Трембіта» – це не просто технічне рішення, а стратегічна інфраструктура цифрової економіки України.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт системи «Трембіта». URL: <https://trembita.gov.ua> (дата звернення: 25.10.2025).
2. Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. URL: <https://se.diia.gov.ua/trembita> (дата звернення: 25.10.2025).
3. Регламент роботи системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта». URL: <https://se.diia.gov.ua/uploads/documents/52.pdf> (дата звернення: 25.10.2025).
4. Trembita.gov.ua – звіт за 3-й квартал 2025 року. Київ, 2023. 62 с. URL: <https://eu4digitalua.eu/uk/news/trembita-gov-ua-zvit-za-3-j-kvartal-2025-roku/> (дата звернення: 25.10.2025).
5. єМалятко. URL: <https://diia.gov.ua/services/yemalyatko> (дата звернення: 25.10.2025).